

Monitor pilots arbeidstoeleiding kwetsbare jongeren
RMC-regio Utrecht

*Resultaten derde meting cohortonderzoek
(peilmoment oktober 2017)*

12 juli 2018

Oberon / KBA Nijmegen

1 Inleiding

Het onderzoek en deze rapportage

In 2015 hebben de onderwijspartners en gemeenten in de RMC-regio Utrecht afspraken gemaakt om te komen tot een sluitende en eenduidige aanpak die jongeren in een kwetsbare positie ondersteunt en begeleidt en die leidt tot een grotere participatie (zie voor meer informatie eerdere publicaties). Namens de regio heeft de gemeente Utrecht onderzoeksbureaus Oberon en KBA Nijmegen gevraagd de afspraken, de uitvoering en de resultaten te evalueren. De evaluatie omvat zowel een kwalitatieve procesmonitor als een kwantitatief meerjarige cohortonderzoek. In de procesmonitor wordt onder meer gevolgd hoe de uitvoering van de regionaal overeengekomen werkwijze ten aanzien van de uitstroom naar werk verloopt. In het kwantitatieve cohortonderzoek wordt nagegaan in hoeverre het gevolgde cohort uitstromers doorgaat in het onderwijs, aan het werk gaat, of een uitkering heeft (zie verderop voor de afbakening van het gemonitorde cohort).

Medio 2016 presenteerden we een eerste tussenrapport met de uitkomsten van de eerste procesmonitor, begin 2017 de eerste uitkomsten van het cohortonderzoek. Begin 2018 zijn de bevindingen van de tweede procesmonitor en tweede meting van het kwantitatieve cohortonderzoek gecombineerd gerapporteerd¹. Deze rapportage bevat de uitkomsten van de derde meting van het cohortonderzoek.

Dit is de derde meting waarin gerapporteerd wordt over de positie in vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt. De drie metingen bevatten de volgende informatie.

- 1^e meting: positie 1 oktober 2016, inclusief aanvullende gegevens over geboden ondersteuning bij toeleiding naar arbeid door scholen.
- 2^e meting: positie 1 juni 2017, inclusief aanvullende gegevens over geboden ondersteuning bij toeleiding naar arbeid door gemeenten;
- 3^e meting: positie 1 oktober 2017, inclusief aandacht voor de duurzame arbeidssituatie van oktober 2016 tot oktober 2017 (daarvoor zijn 12 maandbestanden met gegevens over werk, uitkering en inkomen geanalyseerd).

Populatie van het cohortonderzoek

Doordat de onderwijs- en arbeidsmarktgegevens bij de onderhavige meting vanwege de sinds 25 mei 2018 van toepassing zijnde Europese privacywetgeving AVG geanonimiseerd worden aangeleverd, is het niet langer mogelijk voort te bouwen op eerdere databestanden en het eerder samengestelde cohort uitstromers. Het cohort uitstromers is daarom opnieuw bepaald vanuit de verkregen RMC-bestanden van oktober 2017. De populatie bestaat uit 884 uitstromers, dit zijn er 49 minder dan in de eerste meting. In de tweede meting (juni 2017) waren er 31 uitstromers minder dan in de eerste meting. Jongeren verdwijnen uit de bestanden als ze de leeftijd van 23 jaar bereiken of als zij verhuizen uit de RMC-regio Utrecht. Bij de gemonitorde groep gaat het bij de 'verdwenen' uitstromers vooral om verhuizingen.

De definitie van het cohort uitstromers is onveranderd, het betreft nog steeds:

- de (kwetsbare) jongeren die zijn uitgestroomd tussen 1-10-2015 en 1-10-2016,

¹ Zie Bomhof, Bokdam, Keppels en Roelofs (2018) Sluitend van school naar werk, Monitor pilots arbeidstoeleiding kwetsbare jongeren RMC-regio Utrecht, tweede meting, Oberon/KBA Nijmegen

- uit de bij de pilots 'arbeidstoeleiding kwetsbare jongeren Utrecht' betrokken scholen uit het PrO, VSO of mbo-1,
- die woonachtig zijn in één van de gemeenten van de RMC-regio Utrecht (regio 19).

Uitstromers die buiten deze populatie vallen zijn:

- zij die wel uit de betreffende scholen zijn gestroomd in genoemde periode, maar die woonachtig zijn buiten de RMC-regio Utrecht (het aantal is onbekend),
- zij die wel woonachtig zijn in RMC-regio Utrecht, maar die in de genoemde periode uit andere scholen zijn gestroomd.

Tabel 1 – Populatie uitstromers in de monitor; naar school en onderwijstype

		PrO	VSO	mbo-1	Totaal
01EK	Kranenburg	46			46
07BM	Praktijkschool De Baanbreker	56			56
17AO	POUWER	49			49
26HY	Dynselburgschool (Seyster College)	39			39
26KA	Futura College	26			26
00PQ	Kromme Rijn College (voorheen De Pels)		48		48
00VV	Prof Fritz Redlschool voor Langdurig Zieke Kinderen		24		24
01JO	Auris College Utrecht		31		31
01KI	De Sprong & De Heuvelrug (Lindenhorst/Eikenstein)		55		55
02RF	Berg en Boschschool		78		78
02RM	Beukenrode Onderwijs		36		36
02YT	Mytylsch Ariane De Ranitz		30		30
14RB	Jan Hein Donnerschool		4		4
14RZ	STIP VSO Utrecht		42		42
17GW	Kentalis Het Rotsoord		20		20
19TJ	WereldKidz Meerklank		13		13
23GH	De Lasenberg		26		26
23GL	Intermetzo Zonnehuizen Onderwijs		35		35
25GR	Bartimeus OWI voor Visueel Gehandicapte Leerlingen		11		11
01OE	Wellantcollege			10	10
25LH	ROC Midden Nederland			115	115
25LN	ID College			20	20
30RN	MBO Utrecht			70	70
		216	453	215	884

2 Vervolgonderwijs

De tabellen 2a en 2b laten op geaggregeerd niveau zien wat de onderwijssituatie is op 1 oktober 2016 en 1 oktober 2017 van de gemonitorde uitstromers van het praktijkonderwijs, VSO en mbo-1. Ruim de helft van de totale groep is doorgegaan in het onderwijs, zo laten de cijfers van 1 oktober 2016 zien. Het aantal doorstudeerders is iets geslonken een jaar later (op 1-10-2017) als gevolg van deelnemers van mbo-1 die gereed zijn met de opleiding, maar nog altijd zit meer dan de helft in het onderwijs.

Tabel 2a – Percentage uitstromers in vervolgonderwijs

	1 okt. 2016	1 okt. 2017	n (=100%)
PrO	58%	53%	216 (=100%)
VSO	62%	54%	453 (=100%)
Mbo-1	50%	50%	215 (=100%)

Tabel 2b – Percentage uitstromers in vervolgonderwijs; naar type vervolgonderwijs

	1 okt. 2016				1 okt. 2017			
	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4	Overig onderwijs*	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4	Overig onderwijs*
PrO	29%	12%	0%	17%	15%	22%	1%	15%
VSO	9%	14%	13%	25%	4%	16%	15%	19%
Mbo-1	0%	44%	4%	1%	3%	43%	4%	-

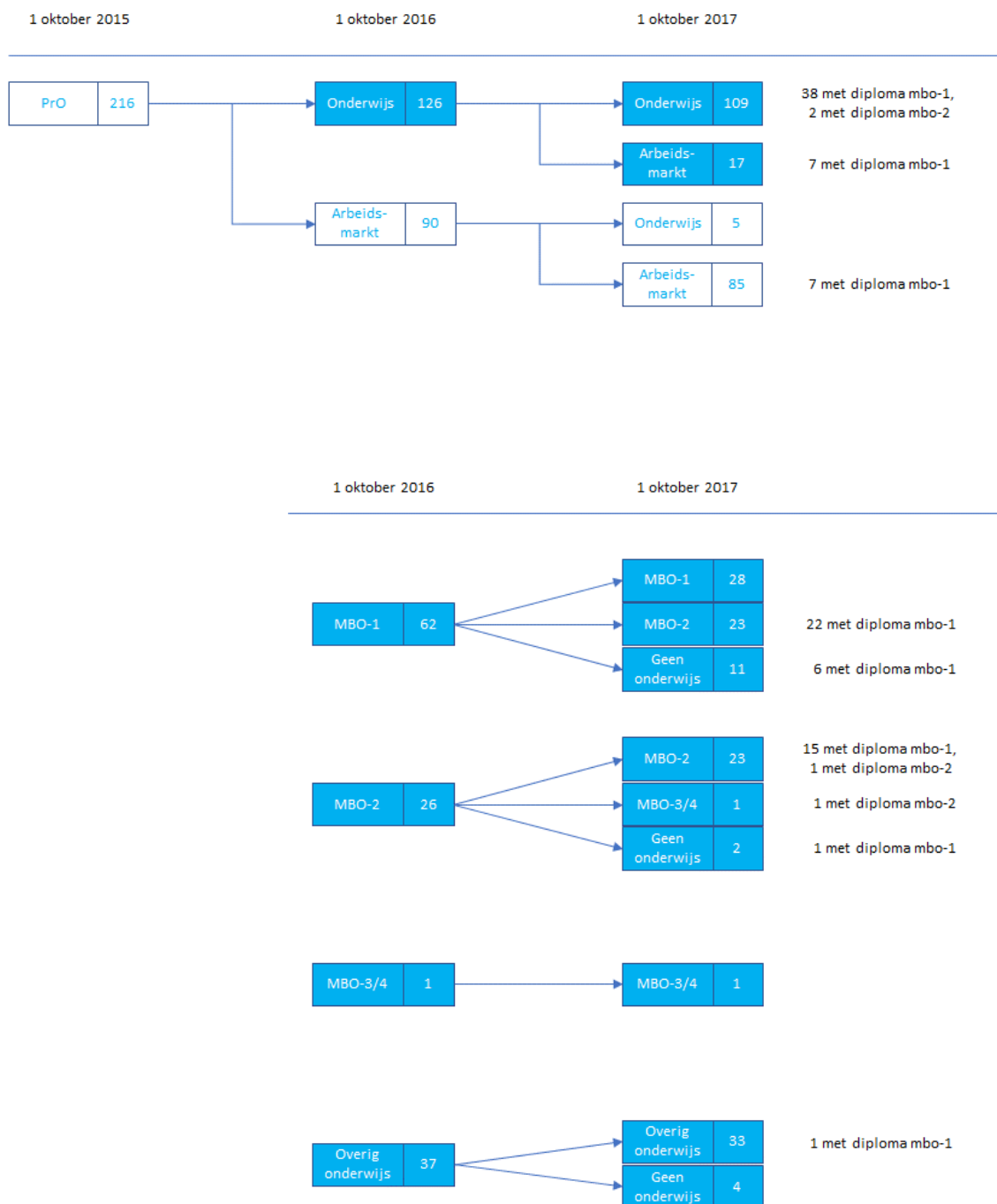
* de categorie 'overig onderwijs' bestaat vooral uit VSO en VO en daarnaast ook uit PrO en vavo/ve

Met de verderop gepresenteerde figuren 1, 2 en 3 worden gedetailleerde stromen in het vervolgonderwijs zichtbaar voor elk van de drie groepen. Aan de stromen is toegevoegd of de jongeren een diploma in het mbo hebben behaald.

Kernbevindingen over het gevolgde cohort uitstromers van het *praktijkonderwijs* (n=216).

- Circa dertig procent van de 216 ging na uitstroom door naar mbo-1. Zij kunnen inmiddels klaar zijn met een 1-jarige mbo-1 opleiding. Bijna de helft zit echter nog in mbo-1, het betreft jongeren in Entree XL die extra tijd krijgen om mbo-1 opleiding af te ronden in 1,5 of 2 jaar. Van de andere helft - die niet meer in mbo-1 zit - is het merendeel doorgedaan naar mbo-2 en in het bezit van een diploma mbo-1. Een kleiner deel is richting arbeidsmarkt gegaan.
- Twaalf procent van alle 216 uitstromers uit het praktijkonderwijs zit op 1 oktober 2016 in een opleiding op mbo-2 en het merendeel zit daar ook een jaar later nog (het zijn doorgaans 2-jarige opleidingen).
- De groep die doorstudeerde in ander onderwijs dan het mbo bestaat vooral uit jongeren die naar het VSO gingen, naar het reguliere VO of in sommige gevallen naar een andere school voor praktijkonderwijs. Het merendeel zit daar een jaar later ook nog.
- Van alle 216 gevolgde uitstromers zijn er 54 (25%) die in de periode van ruim één jaar na uitstroom een mbo-diploma hebben behaald (voornamelijk mbo-1).

Figuur 1 – Vervolgonderwijs en behaalde mbo-diploma's: uitstromers van praktijkonderwijs

Kernbevindingen over het gevolgde cohort uitstromers van het VSO (n=453).

- Ruim 35 procent van de 453 VSO-uitstromers zat op 1 oktober 2016 in het mbo, verspreid over de vier niveaus (zie figuur 2).

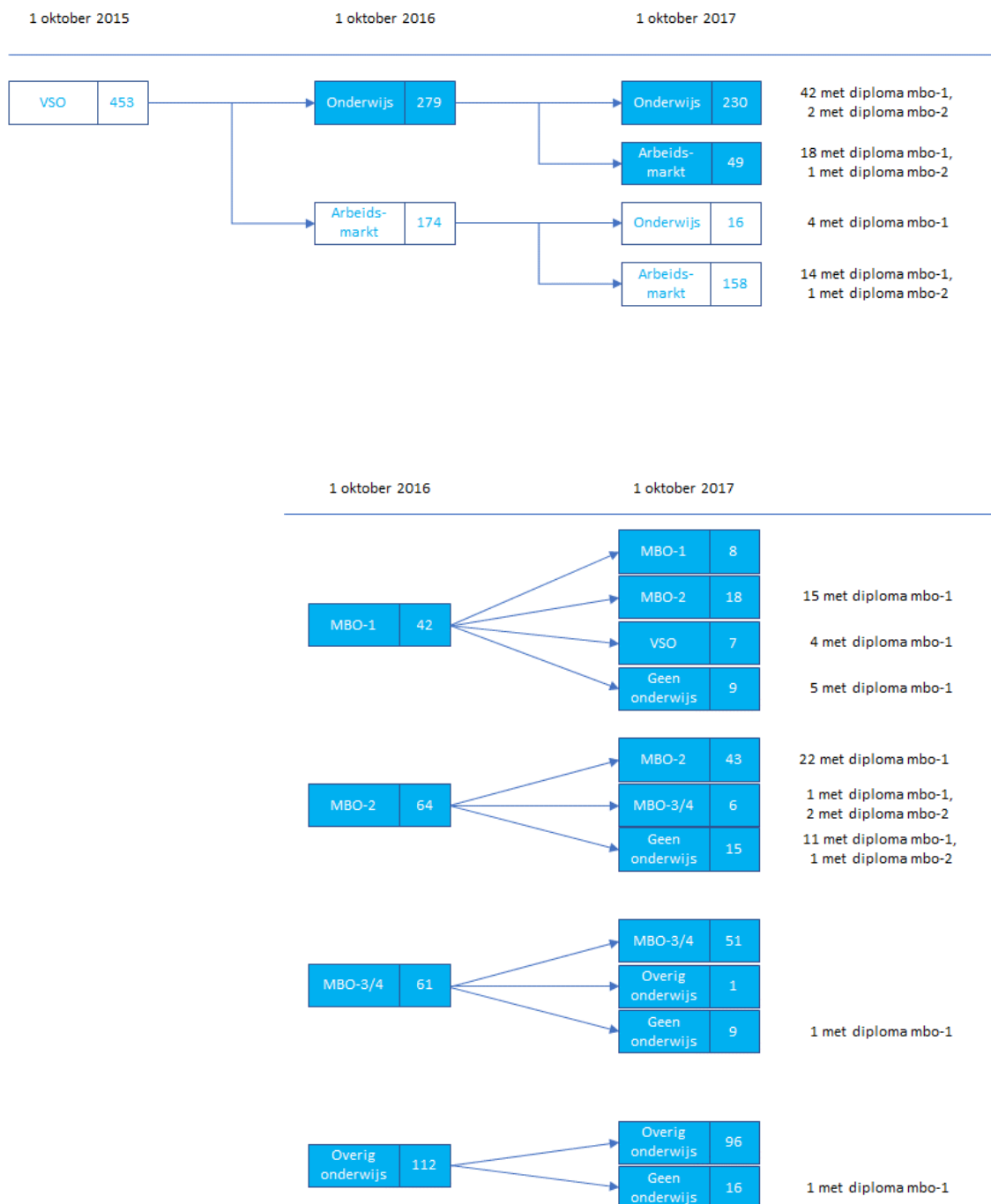
Doorstromers naar mbo-3 of mbo-4 zitten een jaar later doorgaans daar nog steeds, zo'n 16 procent van deze groep doorstromers is echter afgehaakt (9 van de 61 doorstromers).

Het aandeel afhakers van de doorstromers naar mbo-2 is met meer dan 20 procent hoger (15 van de 64), daar staat echter ook een groep van 10 procent van de doorstromers tegenover die hogerop naar mbo-3 is gegaan (6 van de 64).

Van de 42 doorstromers naar mbo-1 zitten er 8 (19%) daar nog, zijn er 18 (43%) doorgestroomd naar mbo-2, een zevental (17%) teruggestroomd naar VSO (waarvan 4 met mbo-1 diploma) en zijn er negen (21%) die op 1 oktober 2017 geen onderwijs meer volgen (waarvan 5 met en 4 zonder mbo-1 diploma).

- Ongeveer een kwart van de 453 VSO-uitstromers zit in ander onderwijs dan het mbo (n=112). Het gros daarvan is naar een andere VSO-school of naar een reguliere VO-school gegaan. Een jaar later hebben er 16 uit deze groep het onderwijs verlaten.

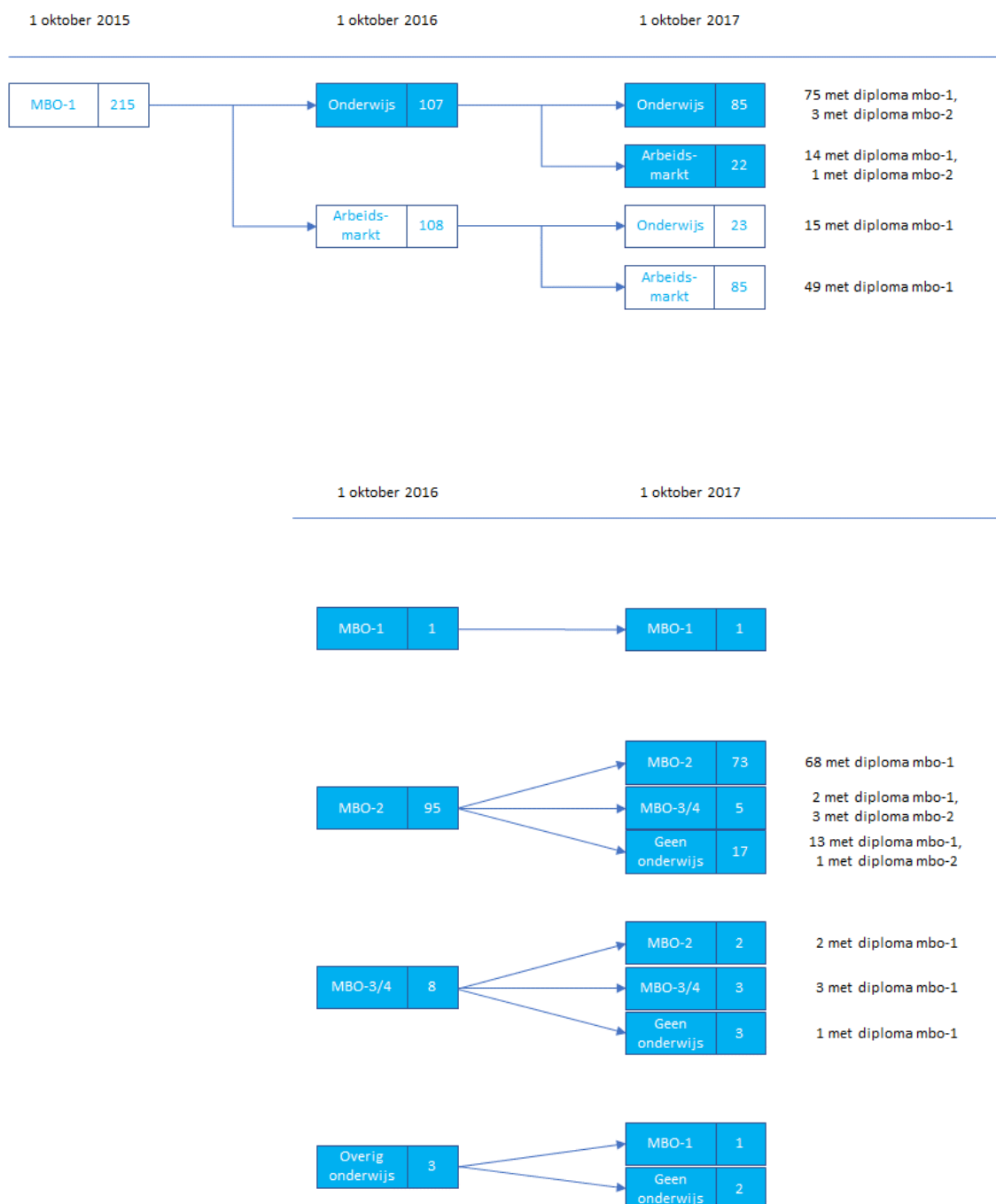
Figuur 2 – Vervolgonderwijs en behaalde mbo-diploma's: uitstromers van VSO

Kernbevindingen over het gevolgde cohort doorstromers van het *mbo-1* (n=215).

- Doorstromers van mbo-1 gaan doorgaans naar mbo-2. De groep uitstromers van mbo-1 aanwezig in vervolgonderwijs is op 1 oktober 2017 even groot als een jaar eerder. In tegenstelling tot de uitstromers van praktijkonderwijs en vso – die hun weg in een 1-jarige mbo-1 opleiding vervolgden – kunnen de doorstromers vanuit mbo-1 niet in een jaar tijd klaar zijn met hun vervolgopleiding (vnl. mbo-2).
- Dat de totale groep doorstromers op beide meetmomenten gelijk is, wil niet zeggen dat het om exact dezelfde groep studenten gaat. Figuur 3 laat namelijk zien dat 22 van de 107 doorstudeerders van 1 oktober 2016 een jaar later het onderwijs heeft verlaten en omgekeerd dat 23 jongeren op 1 oktober 2017 teruggekeerd zijn in het onderwijs nadat zij op 1 oktober 2016 niet in het onderwijs zaten.
- Van alle 215 gevolgde uitstromers van mbo-1 zijn er 4 (2%) die in ruim één jaar na uitstroom een mbo-diploma op niveau 2 hebben behaald.
- Het gevolgde cohort uitstromers van mbo-1 bestaat uit zowel gediplomeerde als ongediplomeerde uitstromers. Op het meetmoment 1 oktober 2017 waren 157 uitstromers (73%) in het bezit van een diploma mbo-1 en 58 (27%) niet.

Figuur 3 – Vervolgonderwijs en behaalde mbo-diploma's: uitstromers van mbo-1

3 Arbeidsmarkt

Iets minder dan de helft van de 884 gemonitorde uitstromers zit ruim een jaar na uitstroom uit pro, vso of entree niet in het onderwijs en heeft potentieel de arbeidsmarkt betreden. Van deze 416 jongeren is hun situatie bepaald, aan de hand van maandelijkse gegevens van het Inlichtingenbureau uit de periode oktober 2016 tot en met september 2017. Er is dus niet alleen gekeken naar hun situatie op het meetmoment 1 oktober 2017, maar naar het hele jaar voorafgaand aan dat moment. Van elk van de 12 maanden is bekeken of de jongere voorkomt in het bestand van het Inlichtingenbureau (de jongere komt alleen voor als deze nog geen startkwalificatie heeft), en zo ja, of de jongere werk of een uitkering had en de hoogte van het bijbehorende inkomen uit werk of uitkering. Vanuit deze exercitie is de volgende typologie opgesteld. Tenzij anders vermeld betreft het jongeren die niet in het bezit zijn van een startkwalificatie.

1. *stabiel werk*: jongeren met een stabiel inkomen uit werk (minimaal 7 maanden werk, waarin het gemiddeld inkomen minimaal het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers bedraagt: 982 euro)²
2. *stabiel uitkering*: jongeren met een stabiel inkomen uit uitkering (minimaal 7 maanden uitkering, waarin het gemiddeld inkomen minimaal het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers bedraagt: 982 euro)
3. *stabiel werk/uitkering*: jongeren met een stabiel inkomen wisselend uit werk en uitkering (minimaal 7 maanden inkomen vanuit wisselend werk en uitkering dat minimaal het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers bedraagt: 982 euro)
4. *laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)*: jongeren met een laag inkomen (minimaal 7 maanden inkomen vanuit werk en/of uitkering met een gemiddeld inkomen onder het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers maar gelijk of hoger dan het bijstandsniveau van alleenstaande 18-/19-/20-jarigen)
5. *laag inkomen (lager dan 242 euro)*: jongeren met een laag inkomen (minimaal 7 maanden inkomen vanuit werk en/of uitkering met een gemiddeld inkomen onder het bijstandsniveau van alleenstaande 18-/19-/20-jarigen)
6. *duurzame arbeidssituatie onbekend*: jongeren die in minder dan 7 van de 12 maanden in het bestand van het Inlichtingenbureau voorkomen
7. *overig*: bestaat uit drie kleine groepen, namelijk a) jongeren waarvan de arbeidssituatie in alle 12 maanden onbekend is, b) jongeren die een startkwalificatie behaald hebben, c) jongeren met vrijstelling voor leerplicht en die geen werk hebben.

De jongeren in de categorieën 1, 2 en 3 zijn relatief gezien weinig kwetsbaar. Zij hebben een stabiel inkomen uit werk en/of uitkering boven het bijstandsniveau van alleenstaande 21-plussers. Dit bijstandsniveau bedraagt in 2017 ongeveer 982 euro. Deze grens is gekozen als grens waarin een alleenstaande zelfstandig in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien. Tabel 3a toont dat een kleine minderheid van 7 procent van de 416 jongeren tot één van deze categorieën behoort. Uitstromers van het mbo-1 doen het op dit vlak het best en dan vooral de bbl-ers, want van de naar de arbeidsmarkt uitgestroomde bbl-ers heeft 34 procent stabiel werk, zie tabel 3c. Van de uitstromers naar arbeid vanuit praktijkonderwijs en vso heeft zo'n 3 à 4 procent stabiel werk.

² Bron: <https://www.sociaalverhaal.com/hoogte-bijstanduitkering-2017/>.

Met name jongeren in groepen 4 en 5 zijn kwetsbaar, het gaat om jongeren met een inkomen dat gedurende het gemonitorde jaar onder het bijstandsniveau van 982 euro ligt. Dit is bij bijna twee derde van de uitstromers naar de arbeidsmarkt het geval, zowel bij de uitstromers van praktijkonderwijs, vso als mbo-1.

De meeste uitstromers zijn 18, 19 of 20 jaar op 1 oktober 2017. De bijstandsuitkering voor een alleenstaande jongere van die leeftijd is met 242 euro beduidend lager. Daarom zijn met de groepen 4 en 5 twee categorieën aangemaakt.

Tabel 3a – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017

	Aantal	%
1. stabiel werk	29	7%
2. stabiel uitkering	1	0%
3. stabiel werk/uitkering	1	0%
4. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	190	46%
5. laag inkomen (lager dan 242 euro)	76	18%
6. duurzame arbeidssituatie onbekend	85	20%
7. overig	34	8%
	416	100%

Tabel 3b – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017; naar herkomstonderwijs (abs)

	PrO	VSO	Bol-1	Bbl-1	Totaal
1. stabiel werk	4	6	4	15	29
2. stabiel uitkering	-	1	-	-	1
3. stabiel werk/uitkering	-	1	-	-	1
4. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	48	99	21	22	190
5. laag inkomen (lager dan 242 euro)	24	29	18	5	76
6. duurzame arbeidssituatie onbekend	24	41	18	2	85
7. overig	2	30	2	-	34
	102	207	63	44	416

Tabel 3c – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017; naar herkomstonderwijs (%)

	PrO	VSO	Bol-1	Bbl-1	Totaal
1. stabiel werk	4%	3%	6%	34%	7%
2. stabiel uitkering	-	0%	-	-	0%
3. stabiel werk/uitkering	-	0%	-	-	0%
4. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	47%	48%	33%	50%	46%
5. laag inkomen (lager dan 242 euro)	24%	14%	29%	11%	18%
6. duurzame arbeidssituatie onbekend	24%	20%	29%	5%	20%
7. overig	2%	14%	3%	-	8%
	100%	100%	100%	100%	100%

Groep 6 is een bijzondere categorie, het betreft jongeren waarvoor onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een goede uitspraak te doen over de duurzaamheid van hun arbeidssituatie gedurende de periode oktober 2016 tot oktober 2017. Zij komen namelijk in minder dan 7 van de 12 maandbestanden voor, omdat zij in die maanden geen VSV-er zijn. Het meest waarschijnlijk bevinden deze jongeren zich in minimaal 6 van de betreffende 12 maanden nog in onderwijs. Let op, het betreft jongeren die op 1 oktober 2017 wel VSV-er zijn. Nadere verken-

ning van de data leert dat slechts 7 van deze 85 jongeren in oktober 2017 een inkomen had van boven het bijstandsniveau. Het overgrote deel van de jongeren in groep 6 had dus een laag of helemaal geen inkomen en is daarmee – als die situatie langere tijd aanhoudt – vergelijkbaar met de kwetsbare groepen 4 en 5.

Verschillen tussen subregio's

Subregio Utrecht Noordwest is binnen RMC-regio Utrecht de subregio met het hoogste percentage uitstromers met stabiel werk. Dit beeld past bij de tweede meting, waarin het ondersteuningsaanbod van de subregio's is onderzocht en waaruit bleek dat bijna alle uitstromers richting arbeidsmarkt in subregio Noordwest in beeld zijn, op enigerlei wijze ondersteund en beland in een passende bestemming. Op basis van die bevinding en de bovenstaande gegevens is de subregio Noordwest dus als good practice binnen de RMC-regio Utrecht aan te merken. Daar hoort wel de kanttekening bij dat ook in Noordwest meer dan de helft van de uitstromers richting arbeidsmarkt zich met een laag inkomen in een kwetsbare positie bevindt.

Tabel 4 – Arbeidssituatie oktober 2016 t/m september 2017; naar subregio

	Noordwest	Stad Utrecht	Stichtse Vecht	Zuid	Zuidoost	Totaal
1. stabiel werk	19%	4%	0%	10%	6%	7%
2. stabiel uitkering	0%	0%	0%	0%	1%	0%
3. stabiel werk/uitkering	0%	0%	0%	0%	1%	0%
4. laag inkomen (tussen 242 en 982 euro)	45%	46%	45%	46%	46%	46%
5. laag inkomen (lager dan 242 euro)	10%	22%	27%	16%	14%	18%
6. duurzame arbeidssituatie onbekend	16%	22%	23%	22%	17%	20%
7. overig	10%	7%	5%	7%	14%	8%
	31	184	22	101	78	416

Het aandeel uitstromers richting arbeidsmarkt dat zich met een laag inkomen in een kwetsbare positie bevindt is het hoogst in Stichtse Vecht en stad Utrecht. In Stichtse Vecht heeft geen van de uitstromers een stabiele positie gevonden, in stad Utrecht vier procent. Subregio's Zuid en Zuidoost doen het wat dat betreft met respectievelijk tien en zes procent uitstromers met stabiel werk beter.